

BİLECİK ŞEYH EDEBALI ÜNİVERSİTESİ
İNSAN VE TOPLUMBİLİMLERİ FAKÜLTESİ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI
(2025 - 2026) Ders Bilgi Formu

Ders Adı	Kodu	Yarıyıl	T+U Saat	AKTS	Z / S
Çağdaş Türk Lehçelerinin Karşılaştırmalı Şekil Bilgisi I	TDE243	3	2 + 0	3,0	Seçmeli
Birim Bölüm	Türk Dili ve Edebiyatı - Lisans (Ders, teorik anlatımlarla birlikte uygulamalı karşılaştırmaların harmanlandığı etkileşimli bir yöntemle yürütülür. Her hafta belirli bir morfolojik konu ele alınarak, farklı çağdaş Türk lehçelerinden alınan örneklerle karşılaştırmalı çözümlemeler yapılır. Öğrenciler, hem öğretim elemanının yönlendirmeleriyle hem de kendi hazırladıkları analizlerle çeşitli ek türlerini, biçimbirim yapılarını ve sözcük türlerini karşılaştırmalı olarak inceleyerek derinlemesine morfolojik farkındalık geliştirir. Ders sürecinde tablo hazırlama, metin çözümlemesi, grup çalışması ve sunum gibi etkinliklerle öğrenme pekiştirilir.)				
Amaç	Bu dersin amacı, çağdaş Türk lehçelerindeki morfolojik yapıları karşılaştırmalı olarak ele alarak, öğrencilerin bu lehçelerde kullanılan temel biçimbirimleri, ek sistemleri ve sözcük yapım yolları konularında bilgi sahibi olmalarını sağlamaktır. Ders kapsamında öğrenciler, farklı lehçelerdeki çekim ve yapım eklerini, eklerin görevlerini ve işlevsel farklılıklarını karşılaştırmalı biçimde inceleyerek morfolojik analiz becerisi kazanır.				
Ders İçeriği	Bu ders, çağdaş Türk lehçelerindeki temel morfolojik unsurların karşılaştırmalı olarak incelenmesini amaçlamaktadır. Ders kapsamında sözcük türleri (isim, fiil, zamir, edat vb.) ile bu türlerin yapısal özellikleri, kök ve gövde kavramları, yapım ve çekim ekleri, eklerin işlevleri ve biçimbirim dizilimi ele alınır. Öğrenciler, farklı lehçelerdeki ek sistemlerini karşılaştırarak biçimsel benzerlikleri ve ayrımları tanımlar; fiil çekimleri, ad tamlamaları, zamir sistemleri ve sıfat-fiil yapıları gibi morfolojik unsurlar üzerinde uygulamalı çözümlemeler yapar. Ayrıca, tarihi Türkçeden günümüze şekil bilgisel gelişim çizgileri de değerlendirilerek, çağdaş lehçelerdeki yapısal değişikliklerin izleri sürülür.				
Ders Kaynakları	Ercilasun, Ahmet Bican, Johanson, Lars & Csató, Éva Á., Baskakov, N. A., Kara, Dávid Somfai, Göksel, Aslı & Kerslake, Celia, Ergin, Muharrem, Banguoğlu, Tahsin				

Hafta	Konu
1	Dersin kapsamı ve amacı açıklanır; çağdaş Türk lehçelerinin morfolojik açıdan karşılaştırılmasına giriş yapılır.
2	Morfolojiyle ilgili temel kavramlar (kök, gövde, biçimbirim, ek) tanıtılır.
3	Sözcük türleri genel olarak ele alınır; isim, fiil ve diğer türlerin temel morfolojik özellikleri karşılaştırılır.
4	Ad soylu kelimelerin yapısı ve adlara getirilen çekim ekleri lehçeler arasında karşılaştırılır.
5	Sıfatlar, zamirler ve sayıların morfolojik yapısı çağdaş lehçeler açısından incelenir.
6	Fiil kökleri ve gövdeleri ile fiil yapımı konuları karşılaştırmalı olarak ele alınır.
7	Fiillere getirilen zaman, kip ve şahıs ekleri lehçelere göre örneklerle değerlendirilir.
8	Ara Sınav
9	Fiil çatısı ve etkinlik-edilgenlik yapıları farklı lehçelerde karşılaştırılır.
10	Ad tamlamaları ve adlaşmış yapılar üzerinde karşılaştırmalı analizler yapılır.
11	Sıfat-fiil, zarf-fiil ve isim-fiil ekleri çağdaş lehçelerdeki kullanımlarıyla incelenir.
12	Emir, dilek ve şart kiplerinin lehçeler arası kullanımı ve yapısal özellikleri değerlendirilir.
13	Olumsuzluk, soru ve birleşik zaman yapılarının morfolojik karşılaştırmaları yapılır.
14	Derleme ve yazılı metinler üzerinden morfolojik çözümleme uygulamaları gerçekleştirilir.
15	Dönem boyunca işlenen konular tekrar edilir ve genel değerlendirme yapılır.
16	Final Sınavı

Program Çıktıları	
1	Türk edebiyatı ve edebiyat tarihi, Türk lehçeleri-alfabeleri Türkiye Türkçesi, Osmanlı Türkçesi, Eski Anadolu Türkçesi ve yazlı (Eski ve Yeni Türk Edebiyatı) ve sözlü (anonim edebiyat, âşık edebiyatı, tekke tasavvuf edebiyatı) edebi geleneklerle ilgili ileri düzeyde, güncel teorik ve uygulamalı bilgilerine sahiptir.
2	Disiplinler arası bir farkındalıkla alanıyla ilgili akademik araştırmalar gerçekleştirir.
3	Türk Dili ve Edebiyatı Programında kullanılan ve güncel bilgileri içeren ders materyallerini, araştırma metotlarını, bilgi ve teorilerini; eğitim-öğretim, araştırma ve kamusal hizmet alanlarında uygular
4	Alanı ile ilgili uygulamalarda karşılaşılan ve öngörülemeyen karmaşık faaliyetlerin yürütülmesinde bireysel veya ekip üyesi olarak sorumluluk alır.
5	Alanı ile ilgili edindiği bilgi ve becerileri sosyal/kültürel/ekonomik katma değeri olan düşünceye/yaklaşım/ürüne dönüştürülmesi hususunda sorumluluk alır.
6	Alanında edindiği ileri düzeydeki bilgi ve becerileri eleştirel bir yaklaşımla değerlendirir.
7	Öğrenme gereksinimlerini belirleyerek öğrenme hedefleri doğrultusunda kendisinin ve sorumluluğu altındaki kişilerin performanslarının geliştirilmesine yönelik faaliyetleri planlar ve yönetir
8	Eğitimi boyunca edindiği bilgi ve becerilerle yaşam boyu öğrenmeye yönelik bir motivasyon ve tutum geliştirir.
9	Alanı ile ilgili konularda düşüncelerini ve sorunlara ilişkin çözüm önerilerini nicel ve nitel verilerle destekleyerek uzman olan ve olmayan kişilerle paylaşır.
10	Alan ile ilgili konularda ilgili kişi ve kurumları bilgilendirebilme, düşünceleri ve sorunlara ilişkin çözüm önerilerini yazılı ve sözlü olarak aktarır
11	Toplumsal sorumluluk bilinci ile yaşadığı sosyal çevre için proje ve etkinlikler düzenler ve bunları uygular.
12	Alanıyla ilgili yaptığı araştırmalarda bilgi ve bilişim teknolojilerini etkili bir şekilde kullanır.
13	Alan ile ilgili verilerin toplanması, yorumlanması, uygulanması ve sonuçlarının duyurulması aşamalarında toplumsal, bilimsel, kültürel ve etik değerlere uygun hareket eder.
14	Türk kültürü, dili ve edebiyatıyla ilgili güncel problemlere bireysel çalışmalarıyla veya bir ekibin üyesi olarak çözümler üretir ve ürettiği çözümleri alan uzmanlarla paylaşır.
15	Eleştirel düşünme, akademik yazım ve sunum konularında temel becerilere sahiptir

Ders Öğrenme Çıktısı - Program Çıktıları (1 -5 Puan Aralığı)

Ders Öğrenme Çıktısı	PÇ 1	PÇ 2	PÇ 3	PÇ 4	PÇ 5	PÇ 6	PÇ 7	PÇ 8	PÇ 9	PÇ 10	PÇ 11	PÇ 12	PÇ 13	PÇ 14	PÇ 15
Öğrenci, çağdaş Türk lehçelerindeki temel morfolojik kavramları tanımlar ve açıklayabilir.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Farklı lehçelerdeki isim ve fiil çekim sistemlerini karşılaştırmalı olarak analiz eder.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Yapım ve çekim eklerinin işlevlerini lehçelere göre ayırt ederek sınıflandırır.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sözcük türlerinin morfolojik özelliklerini çağdaş Türk lehçeleri arasında karşılaştırır.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Derleme ve yazılı metinlerden yararlanarak lehçeler arası morfolojik çözümlemeler yapar.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ortalama Değer	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

<https://ebs.bilecik.edu.tr/pdf/dersbilgigetir/409467>